

УДК 349

DOI <https://doi.org/10.37687/2413-7189.2022.1-2-4.1>

Драган О. В.,

доктор юридичних наук, професор,

Заслужений юрист України

ORCID: 0000-0002-5696-6360

**ЗАСТОСУВАННЯ ПРОКУРОРАМИ ЗАХОДІВ ПРЕДСТАВНИЦЬКОГО ХАРАКТЕРУ
ПРИ ЗАХИСТІ ІНТЕРЕСІВ ДЕРЖАВИ У ЗЕМЕЛЬНІЙ СФЕРІ
ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ**

**THE USE OF REPRESENTATIVE MEASURES BY PROSECUTORS,
WHILE PROTECTING THE INTERESTS OF THE STATE IN THE LAND SPHERE
DURING ACTIONS OF MARTIAL LAW**

У даній статті аналізуються зміни, які внесені останнім часом в українське законодавство у сфері земельних відносин в умовах воєнного стану, а також представницькі повноваження прокурора.

Аналізуючи законодавство у сфері земельних відносин автором вказується на те, що запровадження на період воєнного стану особливого, спрощеного порядку доступу до земель призвело, у тому числі, і до його порушень, на які прокурори реагують в межах своєї компетенції, яка встановлена Конституцією України та Законом України «Про прокуратуру», а саме шляхом звернення до суду в порядку представництва інтересів держави.

Враховуючи, що інвентаризація земель була та залишається одним із важливих заходів землеустрою, прокурори у своїй роботі щодо представництва інтересів держави в суді приділяють цьому питанню достатньо уваги.

Результати представницької діяльності прокурорів засвідчили, що уповноваженими органами та безпосередніми виконавцями інвентаризаційних робіт нерідко допускаються порушення законодавства, внаслідок чого з державної власності незаконно вибувають землі, у тому числі особливо цінні, які, за законом, не можуть перебувати у приватній власності або власності територіальних громад.

Багато є випадків, коли землі з зеленими насадженнями передаються в користування для ведення товарного сільськогосподарського виробництва, ведення фермерського господарства, сінокошіння та випасання худоби, а також використовуються не за цільовим призначенням, а їх орендарями масового знищуються зелені насадження та отримуються незаконні прибутки від такої протиправної діяльності.

За результатами проведеної роботи, прокурорами вжито заходів представницького характеру з метою повернення державі незаконно вилучених земель шляхом звернення з позовними заявами до суду, і наразі більшість із них судами задоволено.

Ключові слова: інтереси держави, представництво, прокурор, органи прокуратури України, інвентаризація земель, земельні відносини.

This article analyzes the changes that were introduced lately in Ukrainian legislation in the sphere of land relations under martial law, as well power of the prosecutor – established by the Constitution of Ukraine and the Law of Ukraine «On Prosecution», -namely through go to court in order representation of the state interests.

Analyze the legislation in the sphere of land relations, the author points out that introduction for the period of martial law special simplified procedure access to lands led including it violations, which prosecutors reacts within their competence namely by way of appeal to the court in order to representation of the interests of the state

Given that land inventory was and remains one of the important measures of land management, – prosecutors in their work as for the representation of the state in the court pay enough attention to this issue

Results of representative activity of prosecutors showed that the authorized organs and direct executors of inventory of work are often allowed the violate the legislation, as a result ,land is illegally acquired from state property including especially valuable ones, which by law can not be in private ownership or in property of territorial communities.

There are many cases when land with green attachments are transferred to use to input commercial agricultural-input farm,-horseshoes and cattle grazing, as well as used for purposes other than intended and their tenants of the mass are reduced green attachments and receive illegal profits from such illegal activities.

According to the results of the wok carried out, the prosecutors take measures of a representative nature in order to return the state illegally removed lands by resorting legal statements to the court and currently, most of them are satisfied with the courts.

Key words: interests of the state, representation, prosecutor, organs Prosecutor of Ukraine, land relations.

Статтею 13 Конституції України визначено, що земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони є об'єктами права власності Українського народу [1].

Від імені Українського народу права власника здійснюють органи державної влади та органи місцевого самоврядування в межах, визначених цією Конституцією.

Кожний громадянин має право користуватися природними об'єктами права власності народу відповідно до закону.

В умовах воєнного стану мають місце фактори, які обумовлюють необхідність запровадження на період воєнного стану особливого, спрощеного порядку доступу до земель для сталого функціонування економіки держави та виробництва сільськогосподарської продукції.

Воєнний стан вимагає швидких дій, правила регулювання земельних відносин мирного часу, коли процедури надання земельних ділянок тривають місяцями, в умовах воєнного стану неефективні.

Верховною Радою України 24.03.2022 прийнято Закон України № 2145-ІХ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану» (далі – Закон), який набрав чинності 07.04.2022 [2].

Цим Законом внесено зміни до низки законодавчих актів, у тому числі до Земельного кодексу України та визначено особливості регулювання земельних відносин на час дії воєнного стану, передбачено спрощену процедуру набуття прав на землі сільськогосподарського призначення.

Зокрема, з метою забезпечення сталості існуючих орендних відносин усі договори оренди, суборенди, емфітевзису, суперфіцію, земельного сервітуту щодо земельних ділянок сільськогосподарського призначення для всіх форм власності, що були укладені раніше і строк користування якими закінчився після введення воєнного стану, автоматично поновлюються на один рік без волевиявлення сторін та внесення відомостей до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно (далі – Державний реєстр прав).

В Україні 24 лютого 2022 року Указом Президента України, схваленим Верховною Радою України, введено воєнний стан, умови якого визначені Законом України «Про правовий режим воєнного стану» [3] та деякими іншими законодавчими актами.

Згідно з ст. 4 цього Закону, на територіях, на яких введено воєнний стан, для забезпечення дії Конституції та законів України, забезпечення разом із військовим командуванням запровадження та здійснення заходів правового режиму воєнного стану, оборони, цивільного захисту, громадської безпеки і порядку, охорони прав, свобод і законних інтересів

громадян можуть утворюватися тимчасові державні органи – військові адміністрації.

Водночас військові адміністрації не є органами виконавчої влади і мають спеціальний статус.

Згідно з ст. 122 Земельного кодексу України [4], до органів виконавчої влади, які наділені повноваженнями щодо розпорядження землями сільськогосподарського призначення державної власності, належать районні, обласні державні адміністрації, центральний орган виконавчої влади з питань земельних ресурсів у галузі земельних відносин та його територіальні органи та Кабінет Міністрів України. А розпорядження землями сільськогосподарського призначення комунальної власності територіальних громад покладене Кодексом на органи місцевого самоврядування – сільські, селищні та міські ради відповідних територіальних громад.

При цьому, слід зазначити, що згідно з Законом України «Про правовий режим воєнного стану» [3] районні та обласні військові адміністрації створюються на основі відповідних районних і обласних державних адміністрацій, які припиняють свою діяльність. Оскільки військові адміністрації створені у всіх областях і районах України, то державні адміністрації не діють.

Запровадження та здійснення заходів правового режиму воєнного стану, оборони, цивільного захисту, громадської безпеки і порядку, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян забезпечується районними, обласними військовими адміністраціями, які вирішують у тому числі питання регулювання земельних відносин (Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII «Про правовий режим воєнного стану»).

Зокрема, Законом від 24.03.2022 районним військовим адміністраціям надається право передавати в оренду для ведення товарного сільськогосподарського виробництва строком до одного року земельні ділянки сільськогосподарського призначення державної, комунальної власності, а також земельних ділянок, що залишилися у колективній власності колективного сільськогосподарського підприємства, сільськогосподарського кооперативу, сільськогосподарського акціонерного товариства, нерозподілених та невитребуваних земельних ділянок і земельних часток (паїв). При цьому, розмір орендної плати не може перевищувати 8% нормативної грошової оцінки земельних ділянок, що визначається від середньої нормативно грошової оцінки одиниці площі ріллі по області.

Договір оренди укладається лише в електронній формі, засвідчується кваліфікованими електронними підписами орендаря і орендодавця, не може бути поновлений чи переукладений, припиняється зі спливом строку, на який його укладено.

Формування земельної ділянки здійснюється без внесення відомостей про неї в Державний земельний кадастр та присвоєння їй кадастрового номеру,

на підставі технічної документації із землеустрою щодо інвентаризації земель, яка є додатком до договору і розробляється за рішенням органу, уповноваженого передавати земельну ділянку в оренду, та затверджується ним. Така документація не може передбачати поділ чи об'єднання земельних ділянок. Земельна ділянка вважається сформованою з моменту укладення договору оренди і припиняє бути об'єктом цивільних прав з моменту його припинення.

Право оренди земельної ділянки не підлягає державній реєстрації у Державному реєстрі прав і виникає з дня реєстрації відповідного договору, яка здійснюється районною військовою адміністрацією у Книзі реєстрації землеволодінь і землекористувань в умовах воєнного стану (ведеться у паперовій та електронній формі).

Примірник укладеного договору упродовж трьох робочих днів надсилається орендодавцем електронною поштою до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин.

Передача в оренду земельної ділянки здійснюється без проведення земельних торгів.

Законом встановлено жорсткі обмеження щодо цільового використання земельних ділянок сільськогосподарського призначення орендарями. Орендарі не мають права на компенсацію витрат на поліпшення земельної ділянки; її передачу в суборенду; встановлення земельного сервітуту; зміну складу угідь, її цільового призначення; поділу чи об'єднання; купівлю у разі продажу; будівництво об'єктів нерухомого майна; закладення багаторічних насаджень; зміну відчуження, передачу в заставу (іпотеку) права користування нею; використання для власних потреб наявних на ній загальнопоширених корисних копалин, торфу, лісу, водних об'єктів тощо.

У разі, якщо договір оренди землі закінчився до збирання врожаю, орендар має право його збирати, сплачуючи при цьому збитки у розмірі орендної плати за період з дня закінчення договору і до моменту завершення збору врожаю.

З метою уникнення зловживань на час воєнного періоду забороняється безоплатна передача земель державної, комунальної власності у приватну власність; формування земельних ділянок; проведення земельних торгів щодо права оренди, емфітевзису, суперфіцію на землі сільськогосподарського призначення державної та комунальної власності.

При цьому, земельні ділянки сільськогосподарського призначення державної, комунальної власності, права оренди, емфітевзису щодо яких були виставлені на земельні торги, але переможець у яких не визначений, підлягають передачі в оренду без проведення таких торгів.

Водночас, земельні торги щодо набуття права оренди, емфітевзису, суперфіцію на земельні ділянки сільськогосподарського призначення державної,

комунальної власності, які оголошені і не завершені, вважаються скасованими.

Крім того, Законом передбачено, що користувачі земельних ділянок сільськогосподарського призначення на праві постійного користування (крім державних, комунальних підприємств, установ, організацій), емфітевзису, можуть передавати їх (одну чи декілька) в оренду строком до одного року для ведення товарного сільськогосподарського виробництва, при цьому їх право постійного користування зберігається.

Орендарям, суборендарям земельних ділянок сільськогосподарського призначення усіх форм власності також надано можливість передавати, без згоди власників землі, строком до одного року належне їм право оренди, суборенди іншій особі для використання земельної ділянки (однієї чи декількох) за цільовим призначенням із подальшим інформуванням у п'ятиденний строк орендодавця (орендаря) з дня реєстрації відповідного договору.

Такі договори про передачу прав укладаються в електронній формі, не можуть бути поновлені чи переукладені, припиняються зі спливом строку на їх укладення, реєструються районними військовими адміністраціями у Книзі реєстрації землеволодінь і землекористувань в умовах воєнного стану.

Перехід права оренди, суборенди земельної ділянки за договорами про передачу прав землекористування не підлягає державній реєстрації і виникає з моменту реєстрації цих договорів.

Ураховуючи необхідність забезпечення раціонального використання земельних ділянок сільськогосподарського призначення та продовольчої безпеки країни, органами прокуратури постійно, в межах повноважень, наданих їм Конституцією України та Законом України «Про прокуратуру» [5] вживаються невідкладні заходи щодо встановлення фактів невикористання за цільовим призначенням земельних ділянок для товарного сільськогосподарського виробництва внаслідок порушень, допущених при їх наданні у власність, користування, накладених обтяжень (арештів у кримінальних провадженнях), виявлених у ході здійснення прокурорської діяльності; незадовільного фінансово-економічного стану значної частини землекористувачів; матеріально-технічного забезпечення тощо.

Якщо в оренду передається несформована земельна ділянка, тобто, ділянка, яка не зареєстрована у Державному земельному кадастрі та не має кадастрового номеру, то згідно з пунктом 27 Розділу X «Перехідні положення» Земельного кодексу України має проводитися її формування, але у спрощеному порядку, відмінному від порядку, закріпленого у ст. 79-1 Земельного кодексу України.

Так, спрощене формування земельної ділянки з метою передачі її в оренду здійснюється без внесення відомостей про таку земельну ділянку до Державного земельного кадастру (державної реєстрації)

та присвоєння їй кадастрового номера, на підставі технічної документації із землеустрою щодо інвентаризації земель, яка розробляється за рішенням органу, уповноваженого передавати земельну ділянку в оренду, та затверджується таким органом.

При цьому на відміну від вимог ст. 57 Закону України «Про землеустрій» (Технічна документація із землеустрою щодо інвентаризації земель) [6], пункт 27 передбачає, що спрощена технічна документація включає лише: пояснювальну записку; матеріали топографо-геодезичних вишукувань; відомості про обчислення площі земельної ділянки; кадастровий план земельної ділянки; перелік обмежень у використанні земельної ділянки; відомості про встановлені межові знаки.

До того ж технічна документація із землеустрою щодо інвентаризації земель, яка розробляється відповідно до цього пункту, не може передбачати поділ, об'єднання земельних ділянок. Така технічна документація є обов'язковим додатком до договору оренди землі. Без неї договір не має юридичної сили.

Таким чином, в першу чергу, виникає питання щодо інвентаризації зазначених земель.

Інвентаризація земель була та залишається одним із важливих заходів із землеустрою, який дає можливість не тільки встановити місце розташування земельних ділянок, їхні межі, розміри та правовий статус, але й виявити землі, що не використовуються, використовуються нерационально або не за цільовим призначенням, встановити кількісні та якісні характеристики земель, необхідні для ведення державного земельного кадастру, а також здійснювати державний контроль за використанням та охороною земель і прийняттям на їх основі відповідних рішень органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування.

Для держави як власника земель, до складу яких серед іншого входять особливо цінні та обмежені в обороті, цей інструмент землеустрою набув особливої актуальності після набрання в минулому році чинності Законом України від 28.04.2021 № 1423-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин» [7].

Зокрема, зазначеним Законом розд. X «Перехідні положення» Земельного кодексу України доповнено п. 24, яким до земель комунальної власності територіальних громад віднесено всі землі державної власності, розташовані за межами населених пунктів у межах таких територіальних громад (за винятком окремих категорій земель).

Крім того, цією нормою законодавець визначив категорії земель державної власності поза межами населених пунктів, які не можуть бути передані у комунальну власність. До них, зокрема, віднесено землі, що використовуються органами державної влади, державними підприємствами, установами, організаціями на праві постійного користування

(у тому числі земельні ділянки, що перебувають у постійному користуванні державних лісгосподарських підприємств, та землі водного фонду, що перебувають у постійному користуванні державних водогосподарських підприємств, установ, організацій, Національної академії наук України, національних галузевих академій наук), землі лісгосподарського призначення та інші.

Наведені приписи законодавства послугували для органів Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру, а також органів місцевого самоврядування додатковим стимулом для активізації діяльності з інвентаризації земель, у тому числі поза межами населених пунктів.

Водночас результати представницької діяльності прокурорів засвідчили, що під час здійснення таких заходів уповноваженими органами та безпосередніми виконавцями інвентаризаційних робіт нерідко допускаються порушення законодавства, що визначає засади та порядок проведення цієї процедури, внаслідок чого з державної власності незаконно вибувають землі, у тому числі особливо цінні, які, за законом, не можуть перебувати у приватній власності або власності територіальних громад.

Зокрема, всупереч принципам плановості, достовірності й повноти дослідження та використання під час інвентаризації даних про об'єкти інвентаризації, що закріплені в п. 4 Порядку проведення інвентаризації земель, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 05.04.2019 № 476 (далі – Порядок), виконавці інвентаризаційних робіт, порушуючи вимоги п. 7 Порядку, подекуди безпідставно не враховували весь обсяг доступних відомостей про земельні ділянки, їх категорію та цільове призначення [8].

Так, через неврахування картографічних даних, матеріалів лісовпорядкування, документів, що посвідчують речові права, та інших доступних відомостей, які вказували на належність цих земель до обмежених в обороті і перебування їх у постійному користуванні державних підприємств, такі землі після затвердження матеріалів інвентаризації, всупереч вимогам ст. ст. 35, 37 Закону України «Про землеустрій» [6], ст. 186 ЗК України, безпідставно обліковувалися в Державному земельному кадастрі як землі сільськогосподарського призначення, що згодом надавало уповноваженим органам формальні підстави для подальшого їх передання у власність територіальної громади.

Слід зазначити, що протиправному вибуттю земель, обмежених в обороті, за наслідками інвентаризації також значною мірою сприяло те, що відомості стосовно них не були внесені до Державного земельного кадастру та/або до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, а право постійного користування державними підприємствами землями державної власності здійснювалося на підставі правовстановлювальних документів застарілого зразка або взагалі за їх відсутності.

У сукупності з наведеними вище порушеннями процедури інвентаризації ці негативні чинники призводили до безпідставної зміни категорії земель та протиправного передання у власність територіальних громад, а згодом – у приватну власність.

Так, прокурорами виявлялися непоодинокі випадки, коли обмежені в обороті землі лісогосподарського призначення, які десятиріччями на законних підставах перебували в постійному користуванні державних лісогосподарських підприємств, після інвентаризації, всупереч вимогам Лісового та Земельного кодексів України, протиправно переводились до земель сільськогосподарського призначення, а згодом, без вилучення у встановленому законом порядку у попереднього землекористувача, передавалися в комунальну власність для подальшого розподілу, у тому числі під забудову.

Також встановлено чисельні факти незаконного вибуття з державної власності за наслідками інвентаризації особливо цінних земель сільськогосподарського призначення, які перебували в постійному користуванні науково-дослідних підприємств Національної академії аграрних наук України та призначалися виключно для проведення науково-дослідної діяльності. Подібні порушення мали місце і щодо обмежених в обороті земельних ділянок, розташованих у прибережних захисних смугах.

Оскільки наведені дані вказували на порушення інтересів держави, прокурорами обґрунтовано вживалися представницькі заходи з метою повернення державі незаконно вилучених земель шляхом звернення з позовними заявами до суду. Так, позови з цих питань пред'являлися Волинською, Київською, Луганською та Хмельницькою обласними прокуратурами, і наразі більшість із них судами задоволено.

Для прикладу, опрацювання відомостей Публічної кадастрової карти України та окремих технічних документів щодо інвентаризації земель сільськогосподарського призначення державної власності засвідчило, що під час її проведення допускались порушення постанови Кабінету Міністрів України від 17.10.2012 № 1051 «Про затвердження Порядку ведення Державного земельного кадастру» [9] в частині визначення складу угідь земельних ділянок, згідно з класифікацією видів земельних угідь (КВЗУ).

Так, під час формування земельної ділянки площею 27.2710 га на території одного з районів Житомирської області, склад угідь визначено виключно як «рілля».

Однак, відповідно до даних Публічної кадастрової карти України та Google Maps, на даній земельній ділянці зростають зелені насадження, у зв'язку із чим, склад угідь підлягав визначенню, в тому числі, як «ліси та інші лісовкриті землі» та «земельні лісові ділянки, вкриті лісовою рослинністю», «чагарникова рослинність».

Отже, під час інвентаризації та формування вказаної земельної ділянки інженером – землевпорядником невірно визначено склад угідь – рілля, згідно з КВЗУ, та приховано зростання на ній зелених насаджень.

У подальшому, міською радою вказану земельну ділянку передано в оренду ТОВ для ведення товарного сільськогосподарського виробництва, без жодних застережень щодо вирубування зелених насаджень.

Згідно ч. 2 ст. 79 Земельного кодексу України, право власності на земельну ділянку поширюється в її межах на поверхневий (грунтовий) шар, а також на водні об'єкти, ліси і багаторічні насадження, які на ній знаходяться, якщо інше не встановлено законом та не порушує прав інших осіб.

Таким чином, зелені насадження на вищевказаній земельній ділянці є власністю об'єднаної територіальної громади.

Проте, орендарем без жодних дозволів власника землі та зелених насаджень здійснюється їх вирубка та отримуються необґрунтовані прибутки від реалізації заготовленої продукції, в той час як земля надавалась виключно для цілей товарного сільськогосподарського виробництва.

В той же час, договором оренди передбачено, що орендар зобов'язаний дотримуватись вимог чинного земельного, екологічного законодавства, законодавства про охорону довкілля та використовувати земельну ділянку відповідно до її цільового призначення.

Відповідно до ст. 153 КУпАП [10], за пошкодження дерев і чагарників за межами населених пунктів, що не віднесені до лісового фонду, або їх незаконна порубка передбачена адміністративна відповідальність.

Крім цього, такси для обчислення розміру шкоди, заподіяної лісу, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 23.07.2008 № 665 [11], застосовуються також для обчислення шкоди, заподіяної знищенням, пошкодженням чи незаконною рубкою окремих дерев, груп дерев, чагарників на сільськогосподарських угіддях, садибах, присадибних, дачних і садових ділянках, що не належать до лісового фонду.

У свою чергу, згідно ст. 40 Закону України «Про рослинний світ» [12] та ст. 68 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» [13], порушення законодавства про рослинний світ та про охорону навколишнього природного середовища тягне за собою дисциплінарну, адміністративну, цивільно-правову або кримінальну відповідальність згідно з законами України.

Отже, орендар земельної ділянки який здійснив незаконну рубку, зобов'язаний відшкодувати заподіяну шкоду, а договір оренди повинен бути припинений у зв'язку з використанням земельної ділянки не за цільовим призначенням та порушенням вимог природоохоронного законодавства.

Необхідно зазначити, що проведений прокурами аналіз наявної інформації засвідчив, що нажалі наразі такі випадки є непоодинокими на території багатьох областей і, землі з зеленими насадженнями передаються в користування для ведення товарного сільськогосподарського виробництва, ведення фермерського господарства, сінокосіння та випасання худоби, використовуються не за цільовим призначенням, а їх орендарями масового знищуються зелені насадження та отримуються незаконні прибутки від такої протиправної діяльності.

Тому вважаю, що особливо зараз, в період воєнного стану в Україні, питання правомірності проведення інвентаризації земель сільськогосподарського призначення державної форми власності, насамперед в частині визначення складу угідь земельних ділянок на яких зростають зелені та інші насадження, чагарники, надання їх в користування у сільськогосподарських цілях, використання останніх не за цільовим призначенням, в першу чергу шляхом незаконної порубки зелених та інших насаджень, повинні ретельно досліджуватись органами прокуратури на предмет наявності підстав для відповідного реагування та вжиття дієвих заходів щодо захисту інтересів держави з використанням усіх наданих прокурорам Законом України «Про прокуратуру» повноважень.

Усі необхідні дані прокурори мають можливість отримати шляхом опрацювання відомостей щодо рішень уповноважених органів про затвердження матеріалів інвентаризації, співставлення наявних у цих матеріалах відомостей із загальнодоступною

інформацією, розміщеною в Публічній кадастровій карті, планово-картографічних матеріалах та інших джерелах інформації, що містять дані про наявність підстав для застосування представницьких повноважень, отриманих прокурорами із додержанням вимог ст. 23 Закону України «Про прокуратуру».

При цьому, прокурори повинні обирати правильний та ефективний спосіб захисту інтересів держави, який повинен визначатися з урахуванням змісту порушеного права і характеру порушення (наприклад, визнання недійсними рішень / наказів, скасування державної реєстрації речових прав на земельну ділянку, скасування державної реєстрації земельної ділянки в Державному земельному кадастрі, повернення земельної ділянки тощо), а також враховувати на висновки Верховного Суду з цих питань.

Після ініціювання в суді питання про скасування державної реєстрації земельної ділянки, яка раніше не була зареєстрована в Державному земельному кадастрі за державною / постійним землекористувачем, а також набрання законної сили відповідним судовим рішенням та, за наявності передбачених ст. 23 Закону України «Про прокуратуру» підстав, прокурори у подальшому вживають представницьких заходів, спрямованих на подальше оформлення земельної ділянки за державною.

Усі вищезазначені дії мають на меті забезпечення своєчасної та ефективної реалізації прокурорами своїх конституційних повноважень щодо представництва в суді інтересів держави у сфері земельних відносин.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.2004 р. URL: www.zakon.rada.gov.ua (дата звернення 25.07.2022 р.)
2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану: Закон України № 2145-IX від 07.04.2022 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-20#Text> (дата звернення 25.07.2022 р.)
3. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 травня 2015 року № 389-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2015, № 28, ст. 250 (дата звернення 22.07.2022 р.)
4. Земельний Кодекс України *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2002, № 3-4, ст. 27) (дата звернення 22.07.2022 р.)
5. Про прокуратуру: Закон України від 03.12.2014 р. URL: www.zakon.rada.gov.ua (дата звернення 22.07.2022 р.)
6. Про землеустрій: Закон України. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2003, № 36, ст. 282, з останніми змінами, внесеними Законом від 24.03.2022 № 2145-IX. URL: http://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=61675 (дата звернення 25.07.2022 р.)
7. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин: Закон України від 28.04.2021 № 1423-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1423-20#Text> (дата звернення 25.07.2022 р.)
8. Порядок проведення інвентаризації земель, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 05.04.2019 № 476. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/476-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення 25.07.2022 р.)
9. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку ведення Державного земельного кадастру» від 17.10.2012 № 1051 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1051-2012-%D0%BF#Text> (дата звернення 25.07.2022 р.)
10. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-X. *Відомості Верховної Ради Української РСР (ВВР)*, 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122(дата звернення 25.07.2022 р.)
11. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження такс для обчислення розміру шкоди, заподіяної лісу» від 23.07.2008 № 665. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/665-2008-%D0%BF#Text> (дата звернення 25.07.2022 р.)
12. Про рослинний світ: Закон України від 09.04.1999 № 591-XIV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/591-14#Text> (дата звернення 25.07.2022 р.)
13. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 № 1264-XII (дата звернення 25.07.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>).